

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата економічних наук, доцента Гнатюк Інни Борисівни

на дисертаційну роботу ВАРАКСІНОЇ Олени Вікторівни

**на тему «ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ
ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ»,**

подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.03 – економіка та управління національним господарством

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковою тематикою

Продовольча безпека для України є однією з ключових проблем у формуванні цілісної концепції національної безпеки. Без налагодженої і надійної системи постачання продовольства жодна країна не в змозі уникнути залежності від інших держав. Виважена державна стратегія у цій сфері здатна як покращити загальну економічну ситуацію в країні, так і посилити її значення у міжнародному економічному середовищі, і навпаки: неконструктивний вплив може спричинити загострення суспільних негараздів, втрату вітчизняними виробниками внутрішніх і зовнішніх ринків і формування імпортозалежності національної економіки. Формування організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки є одним із найбільш значимих напрямів державного регулювання України. Стан продовольчої безпеки наочно відображає можливість держави реагувати на всі зовнішні та внутрішні виклики вітчизняній соціально-економічній системі.

Вивчення проблеми продовольчої безпеки України, розробка сукупності заходів, спрямованих на підвищення ефективності аграрного виробництва, формування продуктивного організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки національної економіки визначає актуальність і значущість теми дослідження та її науково-практичну важливість для забезпечення продовольчої незалежності країни. Тому, дисертаційна робота Вараксіної О.В. на тему: «Формування організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки України»

є своєчасною і актуальною, має значний теоретичний і практичний інтерес.

Актуальність теми підтверджується зв'язком дослідження з науковими планами та програмами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень кафедри економічної теорії та прикладної економіки Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», зокрема за темами: «Теорія і методологія державного координування інституційних змін у національній економічній системі», (де автор визначив умови та чинники організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки національної економіки); «Формування інституціонального середовища соціально-економічних систем», (у якій автор обґрунтував рівень забезпеченості продовольством і оцінив стан продовольчої безпеки в Україні); «Державні механізми формування і забезпечення національної економічної безпеки в умовах глобалізації», (де автор обґрунтував сучасні напрями вдосконалення організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки України).

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень

Обґрунтованість та достовірність підтверджуються аналізом праць вітчизняних та зарубіжних учених, використанням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, статистичних та емпіричних даних. Наукові положення, висновки та результати, які містяться у дисертації, базуються на глибокому теоретичному аналізі та систематизації наукових праць з проблем забезпечення продовольчої безпеки та формування її організаційно-економічного механізму.

У процесі дослідження використано наукові підходи: діалектичний, системний, комплексний та структурно-функціональний; загальнонаукові та спеціальні методи, а саме: абстрактно-логічний, теоретико-дедуктивного та емпіричного дослідження, системного аналізу та узагальнення, економіко-статистичний математичного моделювання, графічний. У роботі досліджено питання формування організаційно-економічної безпеки продовольчої безпеки національної економіки.

Об'єкт, предмет, мета роботи логічно пов'язані та чітко окреслюють поле дослідження. Об'єктом дослідження є процеси забезпечення продовольчої безпеки в системі національної економіки. Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні засади формування організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки України. Дисертантом досить чітко сформульована мета дослідження, яка

спрямована на обґрунтування теоретико-методичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки України.

Обґрунтування обраної теми дисертації слід вважати змістовним та переконливим, а коло вирішуваних завдань таким, що сприяє розкриттю теми та досягненню мети дослідження.

Таким чином, пропозиціям, розробкам та висновкам, які представлені в дисертації, властива повнота та логічність викладення, достатній рівень обґрунтованості і достовірності, наукова новизна.

3. Наукова новизна, теоретична і практична значущість дисертації

Дисертаційна робота складається з трьох розділів, кожний з яких характеризується певним внеском у розвиток теорії та практики формування організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки України.

У першому розділі **«Теоретико-методичні аспекти формування організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки в системі національної економіки»** автором визначено системні підходи до з'ясування чинників продовольчої безпеки, результатом застосування якого стала удосконалена інтерпретація змісту дефініції «продовольча безпека» (с. 22); ідентифіковано умови науково обґрунтованого формування організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки, результатом якого є теоретико-методичний підхід до визначення поняття «організаційно-економічний механізм продовольчої безпеки національної економіки» (с. 52); запропоновано структурно-логічний підхід до розуміння організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки макроекономічної системи як частини її господарського механізму (с. 53-54); визначено концептуальний підхід до визначення сутності та процесів формування організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки соціально-економічної системи національного рівня (с. 67-68).

У другому розділі **«Оцінка рівня продовольчої безпеки України на основі аналізу стану продовольчої забезпеченості»** визначено науково-методичний підхід до оцінки результативності організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки, що дало можливість виокремити змістовні та розрахункові блоки, які

специфіковані відповідно до взаємопов'язаних напрямів державного регулювання аграрного сектора економіки та власне продовольчої безпеки у цілісну систему, та отримати обґрунтовану оцінку рівня національної продовольчої безпеки (с. 74-75); проаналізовано продовольчу забезпеченість України як визначальну умову продовольчої безпеки, досліджено аграрний сектор як ключове джерело забезпечення продовольчої безпеки країни та виявлено вплив державного регулювання на рівень продовольчої безпеки (підрозділ 2.2); визначенні змістовного аспекту формування організаційно-економічного механізму національної продовольчої безпеки (с. 131-132).

У третьому розділі **«Формування та напрями удосконалення організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки України»** проведено аналіз напрямів формування організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки України з урахуванням здобутків світової практики (підрозділ 3.1); проведено обґрунтування параметричної моделі продовольчої безпеки, яке базується на поетапному підході до оцінки результативності організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки країни (с. 151-163); запропоновано науково-методичні підходи до порівняльного аналізу методик оцінки рівня продовольчої безпеки України та Європейського Союзу, що дозволяють з'ясувати ступінь відповідності національних критеріїв визначення продовольчої безпеки критеріям економічно розвинених країн (с. 174); визначено індекс продовольчої безпеки країни, що скорегований на коефіцієнти економічної та фізичної доступності продовольства, імпортозалежності країни (с. 178).

Практичне значення мають такі розробки як: концептуальний підхід до формування організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки соціально-економічної системи національного рівня; система параметричної оцінки стану національної продовольчої безпеки; змістовний аспект формування організаційно-економічного механізму національної продовольчої безпеки; індексу продовольчої безпеки країни.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації схвалені та прийняті до впровадження Департаментом економічного розвитку облдержадміністрації Полтавської обласної державної адміністрації, що підтверджується відповідними довідками. Основні положення дисертації можуть використовуватися у навчальну

процесі Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» у процесі викладання навчальних дисциплін: «Економічна теорія», «Національна економіка», «Макроекономіка». Рекомендації автора щодо розробки математичної моделі функціонування організаційно-економічного механізму забезпечення продовольчої безпеки національної економіки за висновками Міністерства аграрної політики та продовольства України можуть бути використані у процесі аналізу продовольчої безпеки України.

4. Дискусійні положення та зауваження до роботи

1. В роботі дисертант відмічає: «У науковій літературі виділяють різні наступні види безпеки: геополітичну, оборонну, суспільну, економічну, демографічну, екологічну, інформаційну, інтелектуальну, науково-технічну, а також продовольчу безпеку» та наголошує на необхідності доповнення структури національної безпеки наступними елементами: ресурсна безпека, демографічна безпека, інформаційна безпека та фінансова безпека. Доречно було б, розширено розкрити зміст кожного з названих елементів.

2. У підрозділі 1.3 роботи авторка дуже вдало зображає концептуальний підхід до формування організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки соціально-економічної системи національного рівня (рис. 1.14), проте доцільно було б доповнити рисунок описовою частиною;

3. В межах підрозділі 2.2 «Аграрний сектор як ключовий фактор забезпечення продовольчої безпеки України», на нашу думку, не зайвим було б навести основні результативні показники діяльності сільськогосподарських підприємств нашої держави та країн ЄС, для більш наочного співставлення та порівняння.

4. Відсутні посилання дисертанта на окремі власні друковані праці, що мають свідчити про повноту висвітлення основних положень дисертації у наукових публікаціях.

5. В окремих висновках є дискусійні положення, не чітко наголошено на тих результатах дослідження, які отримані особисто автором.

6. Зустрічаються окремі незначні редакційні погрішності.

Наведені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

5. Загальні висновки і оцінка дисертації

Дисертаційна робота Вараксіної О.В. виконана на достатньо високому науковому рівні, містить нові теоретичні узагальнення та науково-методичні підходи до вирішення актуального наукового завдання розробки теоретичних і практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки України.

Актуальність теми дослідження, науковий рівень і практичне значення дисертації відповідають вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Завдання дослідження охоплюють широке коло питань, що дозволило автору всебічно вивчити досліджуваний об'єкт і досягти поставленої мети. Роботу позитивно відрізняє продумана структура, чіткість та логічність розв'язання проблеми дослідження, обґрунтованість та аргументованість методів і підходів щодо рішення поставлених завдань. Стил ь викладення тексту дисертації носить науковий характер.

Аналіз змісту автореферату, друкованих праць за темою дисертації дозволяє зробити висновок, що в них достатньо повно відображено методику дослідження, наукові результати і основні висновки. Автореферат дисертаційної роботи відповідає за своїм змістом та структурою дисертації. Усі пункти наукової новизни дослідження, які заявлені в авторефераті, необхідним чином відображено у дисертаційній роботі. Обсяг друкованих праць та їх кількість відповідає вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Результати дослідження викладені автором у 6 наукових працях (дисертанту належить 5,89 друк. арк., у тому числі 5 статей у наукових фахових виданнях (із них 1 стаття у фаховому виданні України, що входить до міжнародних наукометричних баз); 1 стаття у закордонному періодичному виданні. Пропозиції автора було докладено на 6 науково-практичних конференціях різного рівня у Запоріжжі, Харкові, Ужгороді, Дніпропетровську, Вінниці. Таким чином, основні положення дослідження пройшли всі види апробації: вони опубліковані, впроваджені, обговорені на науково-практичних конференціях різного рівня.

Таким чином, викладене дозволяє стверджувати, що дисертація на тему «Формування організаційно-економічного механізму продовольчої безпеки України» за якістю дослідження, рівнем наукової новизни одержаних результатів і їхньою практичною цінністю відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. №567, а її автор – Вараксіна Олена Вікторівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

доцент кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності
Уманського національного
університету садівництва,
к.е.н., доцент

І.Б. Гнатюк

Підпис *І.Б. Гнатюк*

ЗАСВІДЧУЮ

Начальник відділу кадрів Уманського НУС

"20" 12 2016 р.

